

INAUGURACIÓ

Roser Bastida i Areny

Molt bon dia a tothom,

En primer lloc, voldria agrair a l'Àngels Mach haver-me invitat a estar en aquesta taula per inaugurar una jornada sobre els valors de la societat andorrana d'avui. És un plaer ser aquí entre vosaltres compartint les Catorzenes jornades organitzades per la Societat Andorrana de Ciències. Per començar, desitjaria destacar la gran tasca que, des de fa anys, desplega a les nostres valls la SAC per difondre el saber, i felicitar-ne també els membres pel dinamisme sense falles i per la seva perseverança. Això implica il·lusió i tenacitat, i, parlant de valors, puc ben assegurar que d'aquests valors a vosaltres no us en falten.

Justament, el tema que ens reuneix avui aquí posa de manifest la inquietud constant d'aquesta organització per temes de roent actualitat i tots hem pogut constatar, en algun moment de la nostra vida, que *Els valors de la societat andorrana avui* són temes que ens preocupen.

Ronald Inglehart, politòleg i professor de la Universitat de Michigan que fa més de trenta anys que estudia els valors en tot el món, i els analitza de manera concreta a Europa, detecta que en les societats on el materialisme ha tocat sostre n'emergeixen de més espirituals que fomenten el desenvolupament de l'ésser i no del tenir.

Com tots sabeu, la nostra societat és molt particular: en tan sols cinquanta anys la població s'ha multiplicat gairebé per 14 i el país ha acollit immigrants d'un centenar de procedències; som un conglomerat de nacionalitats! En poc temps hem passat d'una societat rural a una bàsicament de serveis. El nostre país i les nostres vides han canviat i alguns dels nostres antics valors, segurament també. En un entorn multicultural, els valors s'han de fomentar des del respecte i la tolerància a sensibilitats i maneres de pensar diferents.

Però, abans de res, què entenem per valors i què són els valors? Com els podem definir? Per Francesc Torralba i Roselló, doctor en filosofia i professor de la Universitat Ramon Llull de Barcelona, “els valors mai els tenim, ens hi acostem; són horitzons de referència, són la força motriu que empeny la persona. Els valors fan que una vida tingui sentit”. La seva definició és molt propera a la del professor de psicologia social de la Universitat hebrea de Jerusalem Shalom Schwartz, que els descriu com a “objectius transsituacionals desitjables, que varien en importància i que serveixen com a principis guia en la vida de les persones.” I, així, identifica deu tipus de valors bàsics: autodirecció, estimulació, hedonisme, assoliment, poder, seguretat, conformitat, tradició, benevolència i universalisme. El Centre de Recerca Sociològica de l’Institut d’Estudis Andorrans s’ha basat en aquesta identificació de valors per elaborar un treball molt interessant que s’està acabant de polir i que veurà la llum ben aviat. He tingut accés a aquest document –la qual cosa agraeixo als membres del Centre–, i m’agradaria comentar-ne certes conclusions, si bé el sociòleg Joan Micó, responsable d’aquest organisme, us detallarà segurament l’estudi amb molta més precisió aquesta tarda.

L’estudi apunta que “entre la població andorrana, els valors que tenen més importància són l’universalisme i la benevolència (valors que prioritzen l’interès i el benestar dels altres), seguits de l’autodirecció, l’hedonisme i la seguretat. La conformitat i la tradició [...] estan en un nivell molt proper de la mitjana. En canvi, l’estimulació, l’assoliment i el poder [...] són valors amb els quals els enquestats se senten menys identificats (són sobretot els valors que prioritzen l’interès personal).” Per tant, en una escala de prioritats, els valors que estarien per sobre són els d’autotranscendència (universalisme i benevolència) i als quals es dona menys importància són els d’auto-perfeccionament (assoliment i poder).

Hem pogut observar, doncs, que els habitants del nostre país estan més motivats per l’altruisme que per la competició pel poder. Aquestes constatacions són fruit dels aspectes de la seva vida als quals donen més importància. Així, resulta, segons l’enquesta, que a Andorra la família, els amics, la feina i el temps lliure són bastant o molt importants; en canvi, la política és poc o gens important i la religió és l’aspecte que té menys importància.

Segons el resultat d’aquest estudi, sembla que vivim en una societat cada cop més sensible, que té molt interès cap als altres, no és massa ambiciosa i no té gaire desig de poder.

Com a responsable del ministeri d’Educació considero cabdal *educar amb valors*, encara que utilitzem una frase feta, redundant, perquè és impossible educar sense valors. La qualitat de la persona té a veure amb els valors, i la clau rau en l’educació. Els primers valors els transmet la família, després el cercle es va ampliant amb l’escola i la societat. L’educació familiar i escolar es complementen i han d’anar molt estretament

l·ligades: l'escola no pot substituir la família i aquesta darrera no pot tenir el paper de l'escola.

He constatat que durant el matí diversos ponents parlaran dels valors dels joves i de l'escola; per aquest motiu no m'estendré sobre el tema. Tanmateix, m'agradaria recordar alguns dels valors que estableix i es desprenen de la Llei qualificada d'educació. L'activitat educativa s'adreça a la consecució de les finalitats que promouen el desenvolupament personal dels alumnes, i en particular el sistema de valors universals recollits en la Declaració dels drets humans. Entre d'altres, fomenten l'esperit crític, els comportaments d'autonomia i adaptabilitat, i contribueixen a l'enriquiment dels elements culturals propis i específics de la societat andorrana. Fomenten la integració i la participació social i cívica; la formació dels infants i joves en el respecte de la diversitat i dels drets i llibertats fonamentals, i en l'exercici de la tolerància i la llibertat, dins els principis democràtics de convivència i pluralisme. Tots aquests valors es retroben en el desplegament dels programes educatius en els diferents nivells d'ensenyament i es concreten en projectes i activitats específiques que contribueixen al foment dels valors.

Finalment, m'agradaria ressaltar alguns valors que no figuren en el programa i que penso que em correspon també evocar avui aquí, els valors en la vida política; citaré els que esmentava en una ponència, a la qual vaig tenir el plaer d'assistir, el professor Francesc Torralba Roselló –els comparteixo i considero que hauriem de fer nostres tots els que en un moment o un altre de la nostra vida ens dediquem a la política. Aquests valors són:

- l'audàcia, com a capacitat de dir i de fer el que es creu, més enllà de les pressions mediàtiques;
- la prudència, en el sentit de calcular les conseqüències i fer balanç dels riscos;
- la justícia, valor determinant que actua contra la discriminació i el classisme;
- la fortalesa, com a capacitat d'impermeabilització al soroll mediàtic, de saber tirar endavant;
- la discreció, l'art de saber callar, la capacitat de guardar les confidències que t'han revelat;
- la serenitat, com a deure de preservar la vida íntima i com a consciència de la pròpia relativitat, i
- l'honestetat, coherència entre el que diem i el que fem, és a dir, la coherència com a estil de vida.

En definitiva, va afegir, un país petit i extraordinari com Andorra ha de defugir les polítiques dels grans països, ha d'apostar per la qualitat humana, és a dir, pels valors de la persona, i si el que volem és un país de qualitat, la clau rau en educació més educació.

Hem d'apostar per la responsabilitat social, i donar igualtat d'oportunitats a tothom, ajudar a reeixir els que tenen capacitat i talent, i també els que tenen dificultats; hem d'apostar per la família; hem d'apostar per la responsabilitat mediambiental i ecològica conciliant-la ensems amb l'economia i, ja a tall de conclusió, Andorra ha de saber singularitzar-se en el món global que ens envolta.

Desitjo que alguns dels valors evocats contribueixin, en el transcurs d'aquesta jornada, a un debat ric i fructuós. I, ja per cloure, m'agradaria acabar citant –sempre pensant en els valors essencials tramesos per la nostra història– una de les darreres frases de l'excel·lent presentació que va fer el Sr. Josep Maria de Porcioles i Colomer, l'any 1986, en presentar el *Manual digest*: “Andorra, mai fluctuant, emergeix de nou, fidel a la seva sobirania, amb variable adhesió als seus valors, en un moment cabdal de la seva llarga i gloriosa història”.

Els valors són fonamentals en el caminar de la vida i les persones són recordades sempre pels seus valors. Amb aquestes paraules dono per inaugurades les XIV Jornades de la Societat Andorrana de Ciències i us desitjo una excel·lent diada.

Moltes gràcies per la vostra atenció.

M. I. Sra. Roser Bastida i Areny,
ministra d'Educació, Formació Professional, Joventut i Esports